

Kansalaiset sopeutustoimista: Isoja julkisia hankintoja lykättävä ja hävittäjähankinnat siirrettävä tulevaisuuteen

KAKS – Kunnallisan kehittämissäätiö selvitti kansalaisten kantoja koronaviruspandemian taloustoimien arvoituun jälkihoitoon ja talouden arvioituihin sopeuttamistoimiin.

Koronakriisin taloudellisia vaikutuksia selvittänyt Vesa Vihriälän työryhmä luovutti arviointiraporttinsa viime toukokuussa. Raportissa ehdotettiin toimenpiteitä, joilla koronakriisistä taloudelle aiheutuvia vaurioita voidaan pienentää ja palauttaa Suomi kasvun, korkean työllisyyden ja kestäväen julkisen talouden uralle. Selvitysryhmä tarjosi päättäjille kolmivaiheista toimintasuunnitelmaa koronakriisiin. Ensimmäiseksi tulee vähentää rajoitustoimista aiheutuvia välittömiä haittoja yritysten toimintakyvylle. Tämän jälkeen talouden katsottiin tarvitsevan tuntuva elvytystä.

Tuki- ja elvytystoimet eivät voi kuitenkaan jatkua loputtomiin ja viimeistään vuonna 2023 pitäisi alkaa toteuttaa kivuliasta sopeutusvaihetta. Tämä tarkoittaa käytännössä menojen leikkauksia ja verojen kiristystä. Tähän talouden vakautusvaiheeseen liittyen vastaajille esitettiin lista talouden uudistus- ja sopeutustoimia, joihin heidän tuli ottaa kantaa. Tavoitteena oli selvittää, mitkä pahaltakin maistuvista keinoista olisivat niitä, jotka tavalla tai toisella oltaisiin valmiita hyväksymään. Kysymys johdantoineen kuului seuraavasti.

”Koronaviruspandemia heikentää maailman taloutta. Suomenkin talous supistuu tänä vuonna merkittävästi. Joudumme ottamaan paljon lisää velkaa lähivuosina. Joskus myöhemmin edessä on talouden vakauttaminen ja sopeuttamistoimet. Miten suhtaudut seuraaviin mahdollisiin ratkaisuihin maan taloudessa, jos ajattelet asiaa pidemmällä yli kolmen vuoden tähtäimellä.”

Kaikki 12 esitettyä vakauttamis- ja sopeuttamistoimea olivat sellaisia, että kansalaisten enemmistö voi ne vähintään hyväksyä, vaikka enemmistö ei niitä kannattaisikaan.

Vain paria keinoa selvästi kannatettiin. Enemmistö tukee isojen julkisten hankintojen lykkäämistä ja karsimista (54 % kannattaa), sekä hävittäjähankintojen siirtoa useamman vuoden päähän aiemmin suunnitellusta aikataulusta (53 %).

Julkisten hankintojen lykkäämistä tai niiden karsimista kannatetaan suhteellisen tasaisesti kaikissa vastaajaryhmissä. Kaikkien puolueiden kannattajista vähintään kolme viidestä voisi vähintään hyväksyä hävittäjähankintojen siirron myöhäisempään ajankohtaan. Hävittäjähankintojen siirtoa useamman vuoden päähän aiemmin suunnitellusta kannattavat voimakkaimmin vasemmistoliiton (81 %), vihreiden (68 %) ja SDP:n (60 %) kannattajat, alle 50 -vuotiaat, naiset, työntekijät, opiskelijat ja työttömät, SAK:n ja Akavan jäsenet, pieni- ja keskituloiset sekä Etelä-Suomessa asuvat.

Näkyvässä määrin kannatusta saavat paikallisen sopimisen lisääminen (43 %), elinkeinoelämän tukien karsiminen (41 %) ja työperäisen maahanmuuton edistäminen (41 %). Nämä kaikki toimet voi hyväksyä useampi kuin seitsemän kymmenestä.

Vastustajien määrä on suurempi kuin kannattajien esitettäessä julkisten maksujen korottamista, lainanoton lisäämistä, verojen korottamista ja vähennysten karsintaa sekä julkisten omaisuuden myymistä. Kuitenkin selvä enemmistö suomalaisista voisi vähintään hyväksyä toimet.

Keinoja, joihin kohdentuu eniten ehdotonta vastustusta (ei hyväksy ollenkaan), ovat eläkeiän korottaminen ja eläkkeelle siirtymisen hankaloittaminen (40 %), sosiaali- ja työttömyysetujen leikkaaminen (39 %) sekä julkisten hyvinvointipalveluiden leikkaukset (36 %). Näissäkin asioissa enemmistö voi kuitenkin vähintään hyväksyä ne.

Oppositio puolueiden kannattajat leikkaisivat menoja, hallitus puolueiden tukijat korottaisivat veroja

Puoluekanta on yhteydessä näkemyksiin erilaisten talouden toimien hyväksyttävyyteen. Hallitus puolueiden tukijat suhtautuvat keskimäärää myönteisemmin isojen julkisten hankintojen siirtoon myöhemmäksi, veronkorotuksiin ja työperäisen maahanmuuton helpottamiseen. Myös lainanoton kasvattaminen entisestään olisi hallitus puolueiden kannattajien varsin helppo hyväksyä.

Oppositio puolueiden kannattajien olisi vaivattomampaa hyväksyä palveluiden ja etuuksien leikkaukset verrattuna hallitus puolueiden tukijoihin. Etenkin paikallisen sopimisen lisääminen työpaikoilla olisi oppositio puolueiden kannattajien mieleinen toimenpide. Verojen korottamista ja lainanoton lisäämistä oppositio puolueiden tukijat näyttäisivät kavahtavan toisin kuin hallitus puolueiden kannattajat pl. keskustan kannattajat.

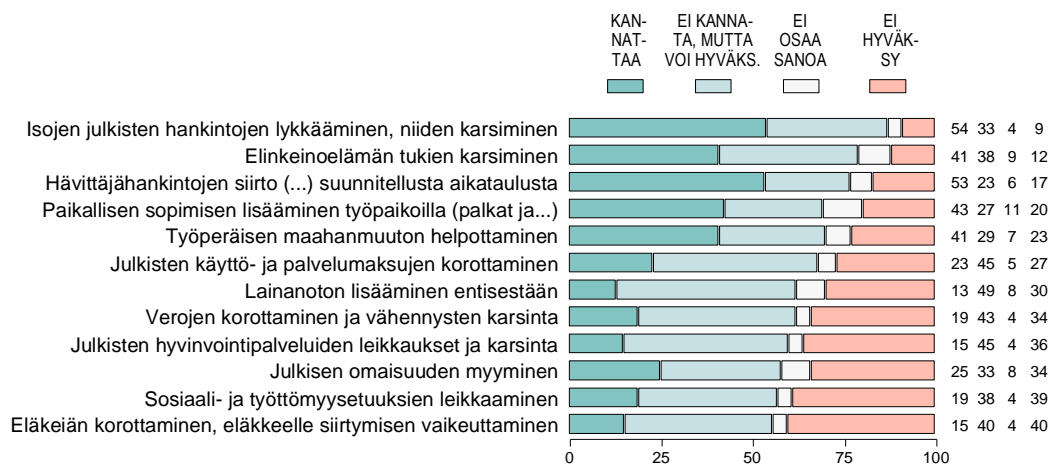
Ikätekijä näyttäytyy eräiltä osin suhtautumisessa talouden uudistamis- ja sopeuttamistoimiin. Ikäänntyneimmät, yli 60-vuotiaat, suhtautuvat keskimäärää suopeammin julkisten palveluiden leikkaamiseen ja palvelumaksujen korotuksiin sekä paikallisen sopimisen lisäämiseen työpaikoilla. Ikäänntyneet ja eläkeläiset hyväksyisivät eläkeiän korottamisen ja eläkkeelle siirtymisen vaikeuttamisen, mutta eläkeikää lähestyviä (51-60-vuotiaita) tällainen ehdotus suorastaan kauhistuttaa.

Nuoremmat ikäluokat suhtautuvat keskimäärää hyväksyvämmiin eläkkeelle siirtymisen vaikeuttamiseen ja hävittäjä hankintojen myöhentämiseen. Julkisten ja hyvinvointipalveluiden leikkauksiin nuoremmat ikäluokat suhtautuvat ikäänntyviä torjuvammin.

Tutkimuksen toteutus. KAKS- Kunnallisan kehittämissäätiön tutkimuksen toteutti Kantar TNS Oy. Tutkimusaineisto on koottu Gallup Kanavalla 30.5.-4.6 2020. Haastatteluja tehtiin yhteensä 1.001. Vastajat edustavat maamme 18 - 79 vuotta täyttäneitä väestöä Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Tutkimuksen tulosten virhemarginaali on koko aineiston tasolla suurimmillaan vajaat kolme prosenttiyksikköä suuntaansa.

Lisätietoja: Asiamies Antti Mykkänen, 0400-570087.

Kuvio 5. KORONAKRIISIN JÄLKEISET TALOUDEN VAKAUTTAMIS- JA SOPEUTTAMISTOIMET: MITEN SUHTAUTUU SEURAAVIIN RATKAISUIHIN, JOS AJATTELEE ASIAA PIDEMMÄLLÄ YLI KOLMEN VUODEN TÄHTÄIMELLÄ (tekstejä osin lyhennetty, %).

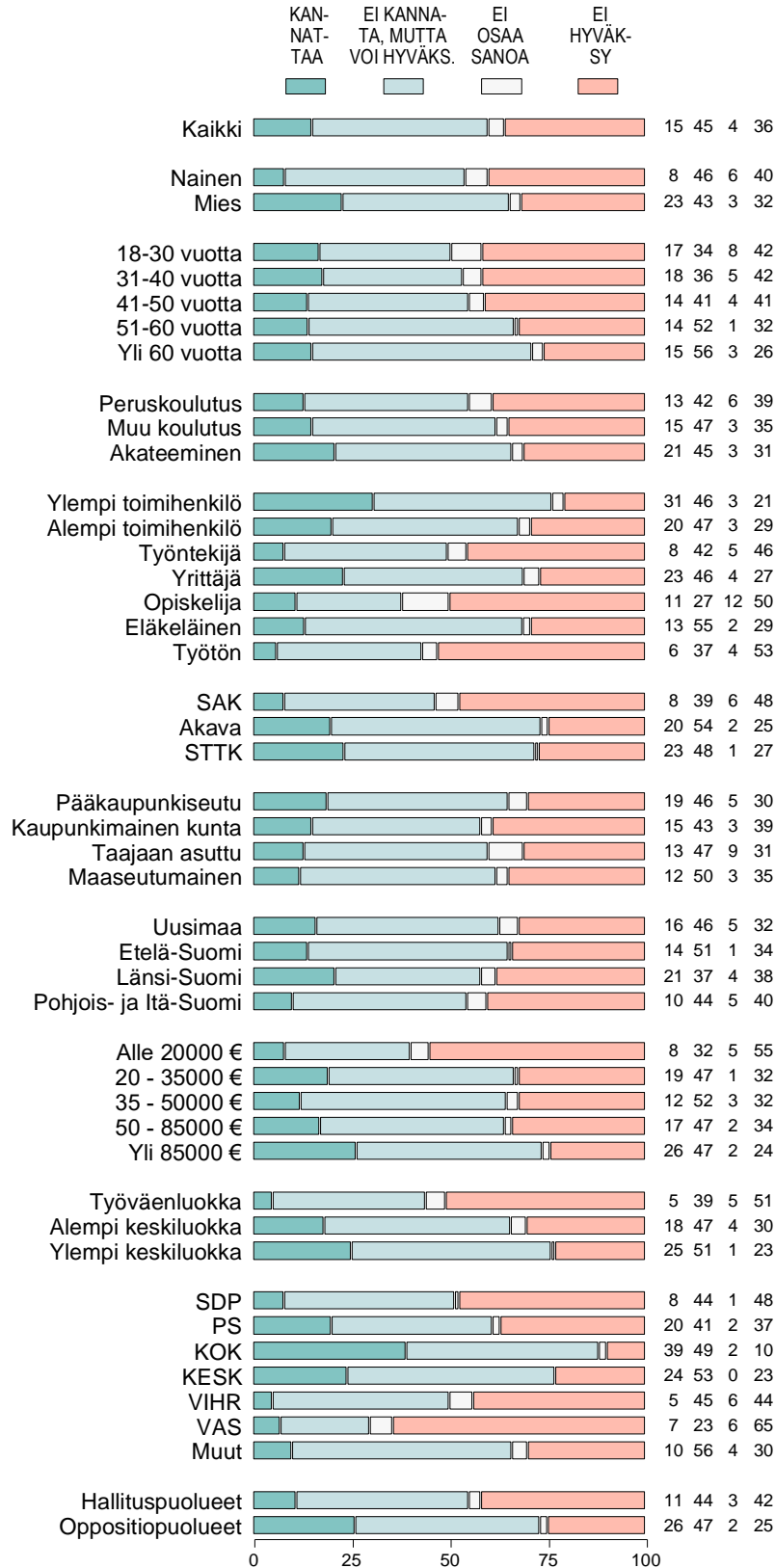
Kunnallissalan kehittämissäätiö 2020

Kuvio 5h. KORONAKRIISIN JÄLKEISET TALOUDEN VAKAUTTAMIS- JA SOPEUTTAMISTOIMET: HALLITUSPUOLUEIDEN (HALL) vs. OPPOSITIOPUOLUEIDEN (OPPO) KANNATTAJIEN NÄKEMYKSET (%)

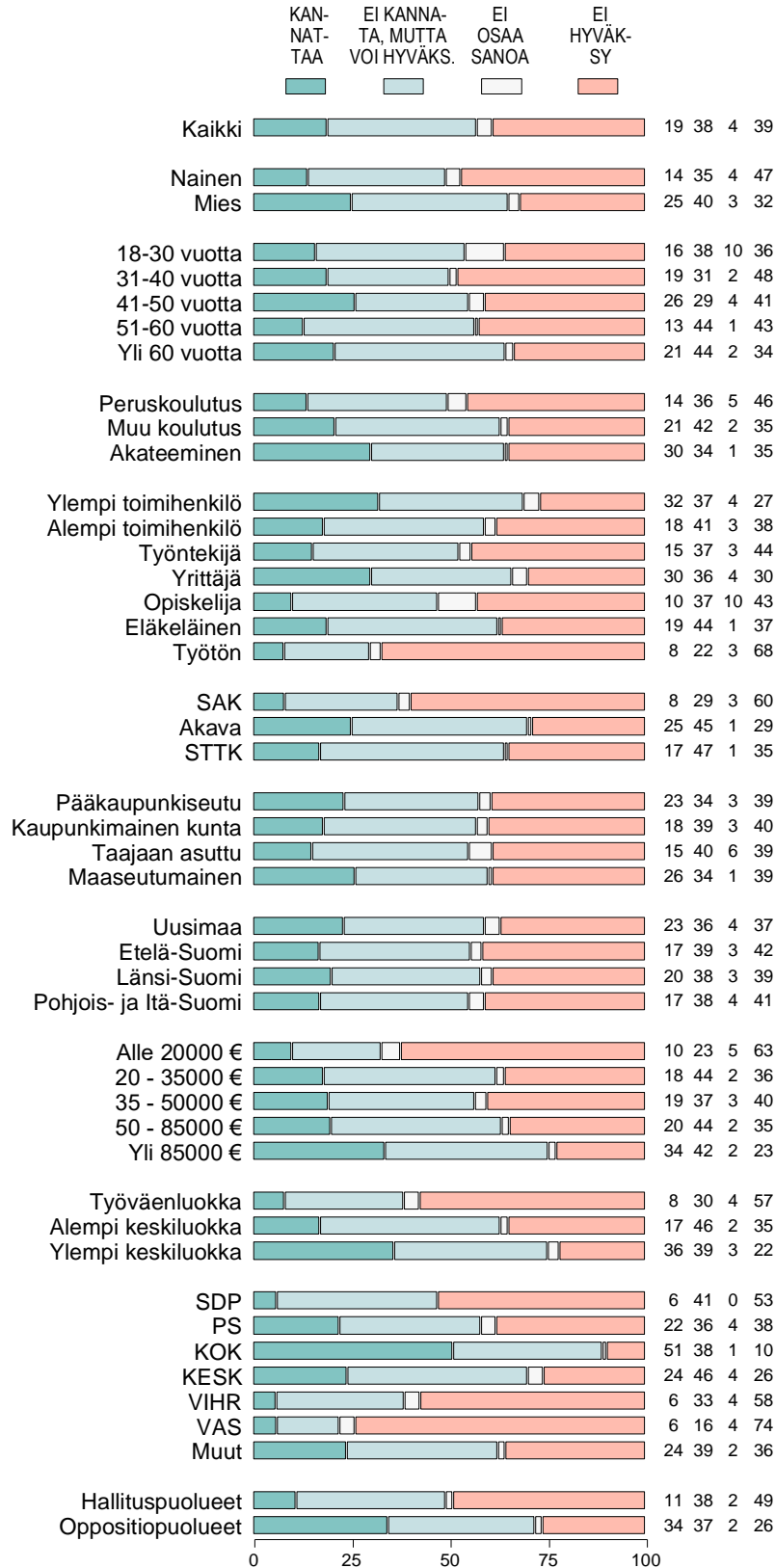

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2020

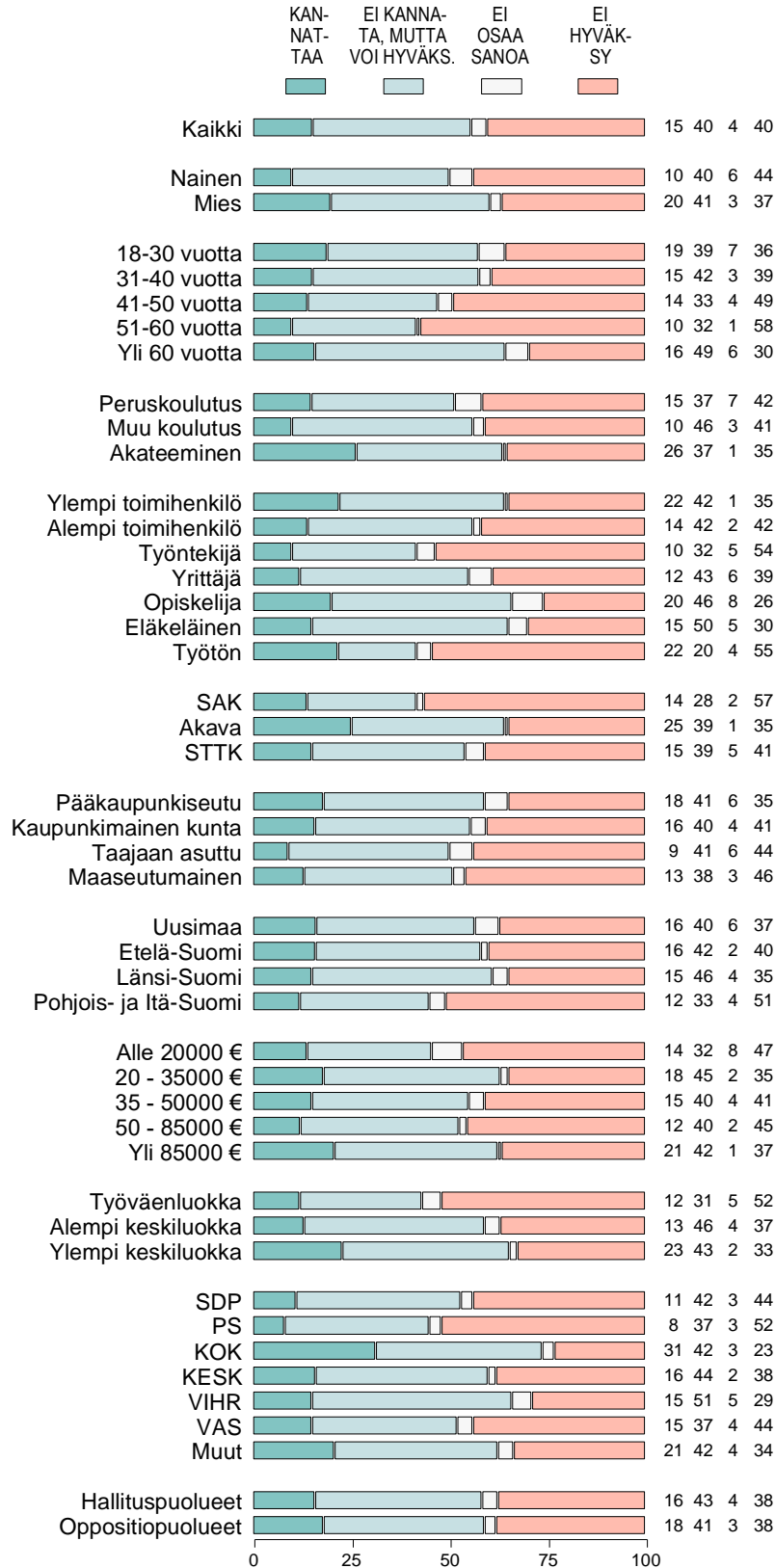
Kuvio 5-1. SUHTAUTUMINEN KORONAKRIISIN JÄLKEISIIN VAKAUTTAMIS- JA SOPEUTTAMISTOIMIIN: JULKISTEN HYVINVOINTIPALVELUIDEN LEIKKAUKSET JA KARSINTA (%).

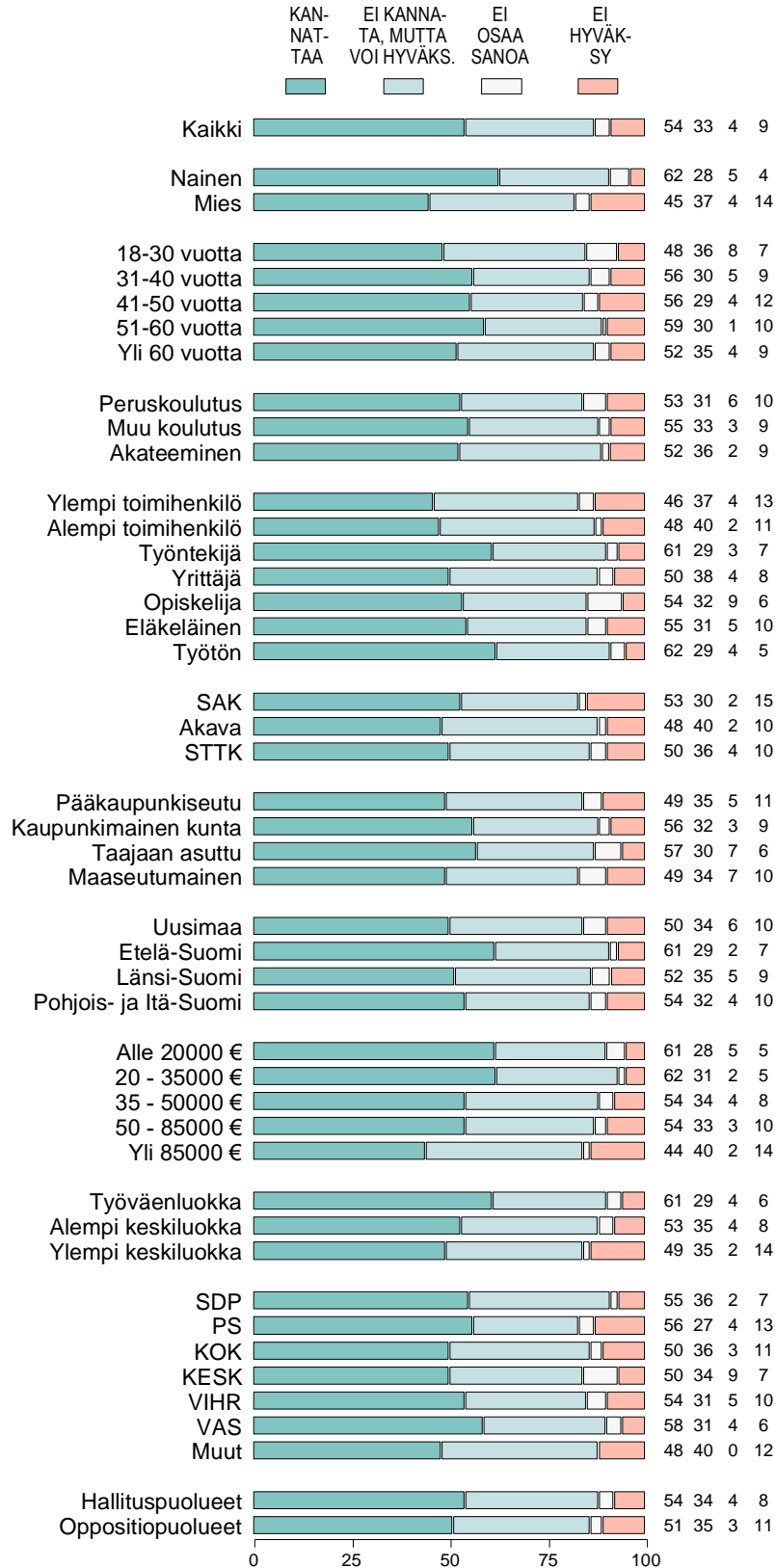
Kuvio 5-2. SUHTAUTUMINEN KORONAKRIISIN JÄLKEISIIN VAKAUTTAMIS- JA SOPEUTTAMISTOIMIIN: SOSIAALI- JA TYÖTTÖMYYSETUUKSIEN LEIKKAAMINEN (%).

Kuvio 5-3. SUHTAUTUMINEN KORONAKRIISIN JÄLKEISIIN VAKAUTTAMIS- JA SOPEUTTAMISTOIMIIN: ELÄKEIÄN KOROTTAMINEN, ELÄKKEELLE SIIRTYMISEN VAIKEUTTAMINEN (%).

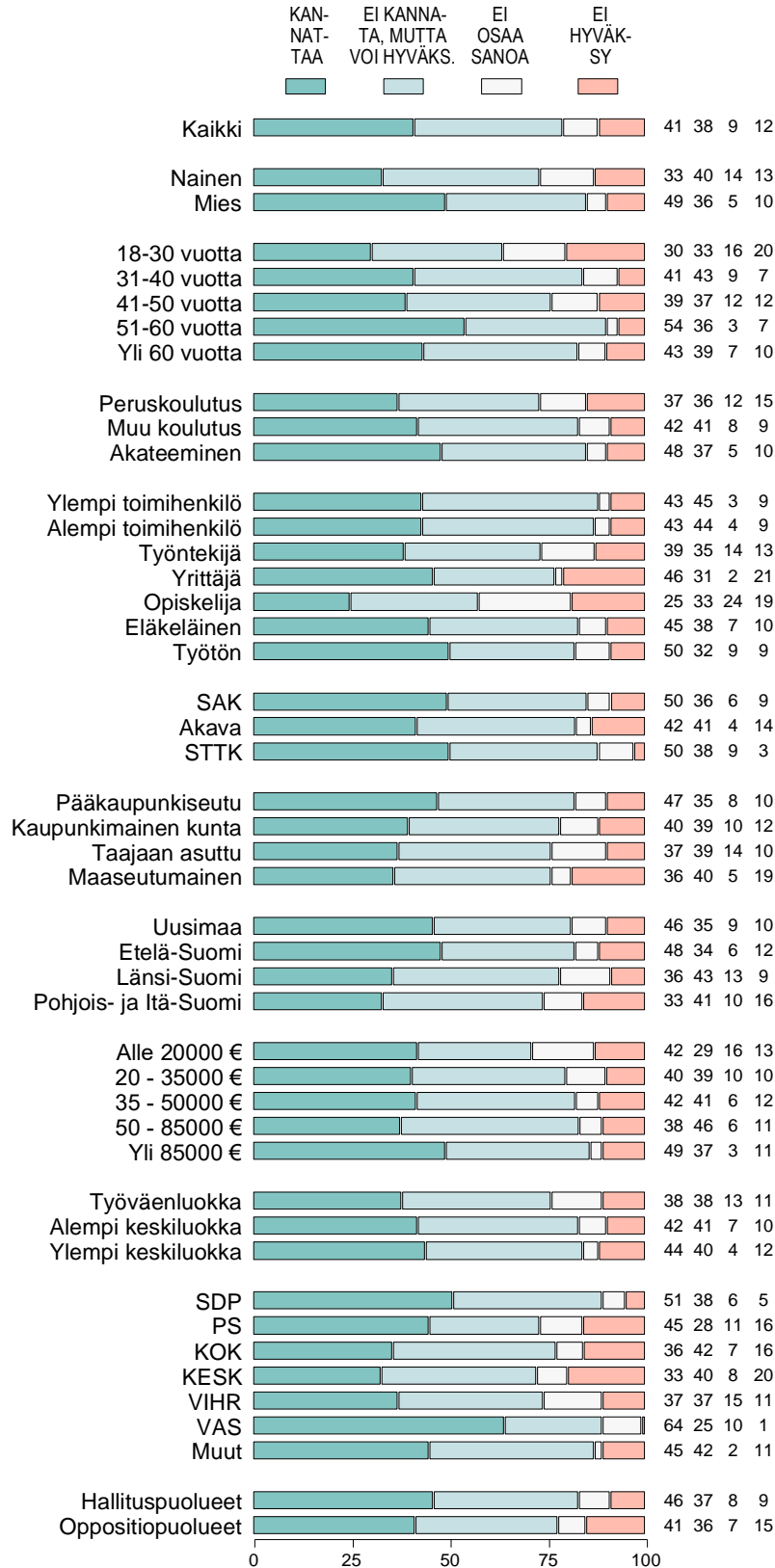

Kuvio 5-4. SUHTAUTUMINEN KORONAKRIISIN JÄLKEISIIN VAKAUTTAMIS- JA SOPEUTTAMISTOIMIIN: ISOJEN JULKISTEN HANKINTOJEN LYKKÄÄMINEN, NIIDEN KARSIMINEN (%).

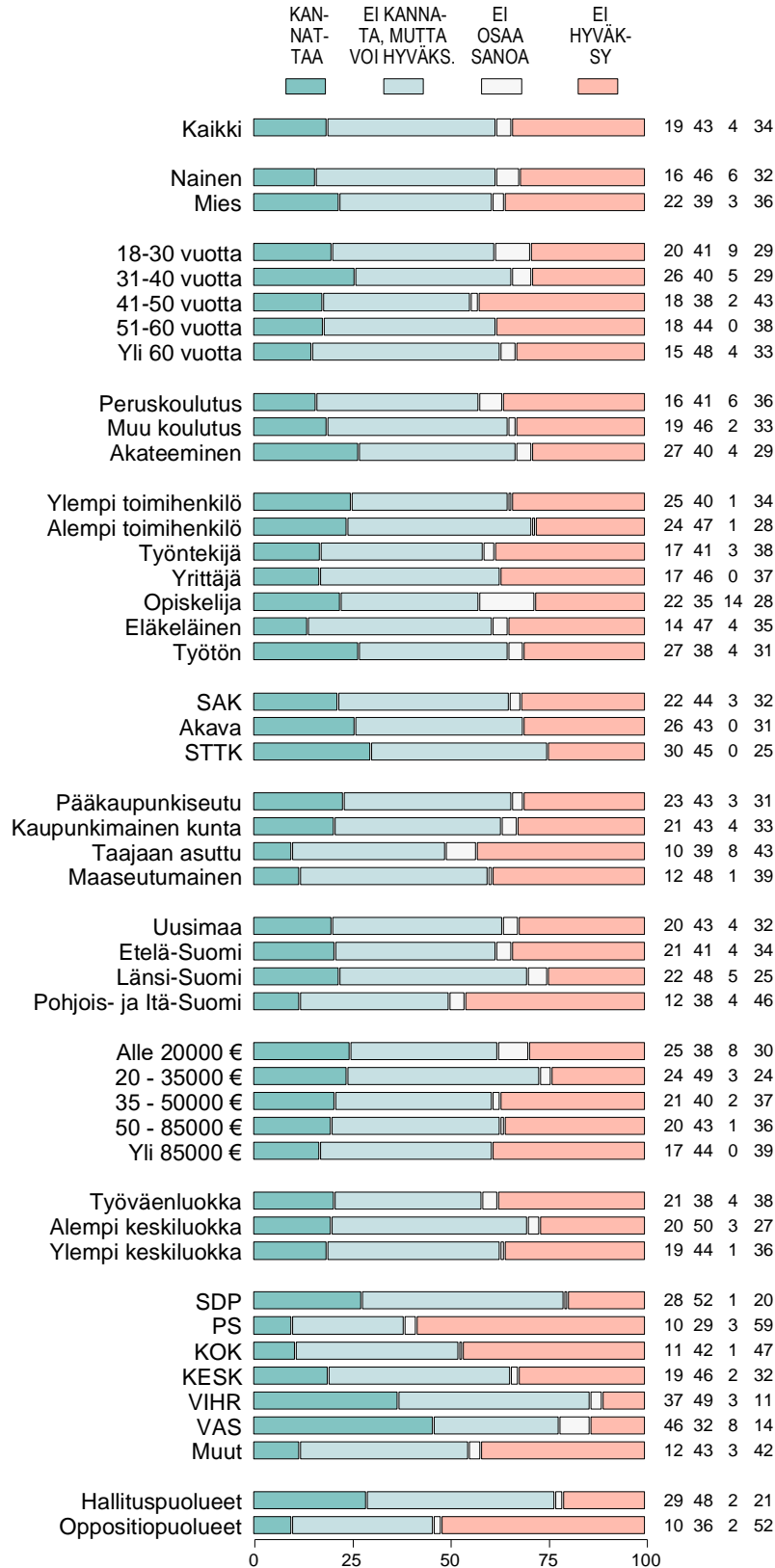

Kuvio 5-5. SUHTAUTUMINEN KORONAKRIISIN JÄLKEISIIN VAKAUTTAMIS- JA SOPEUTTAMISTOIMIIN: ELINKEINOELÄMÄN TUUKIEN KARSIMINEN (%).

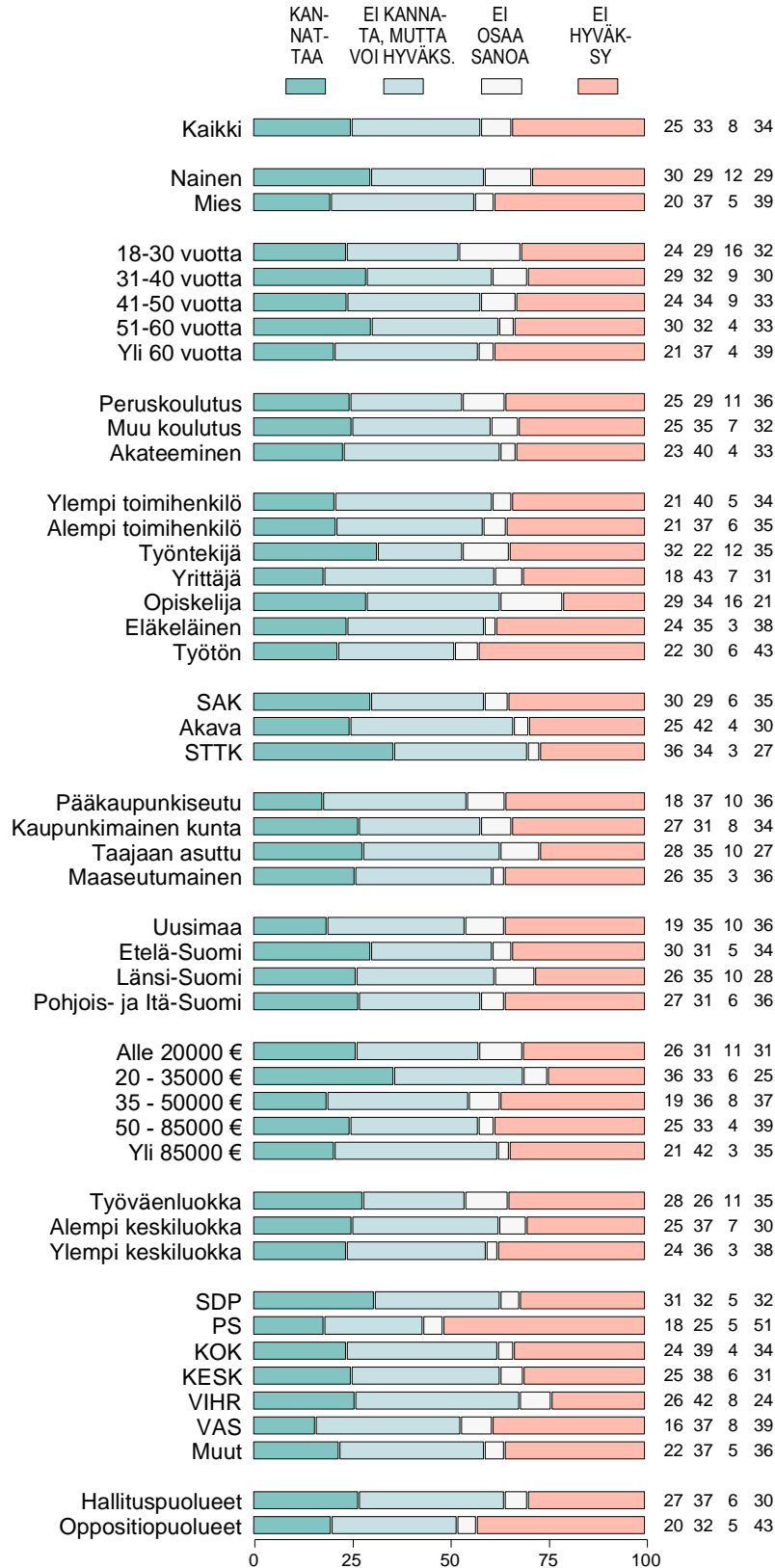
Kunnallisalan kehittämissäätiö 2020

Kuvio 5-6. SUHTAUTUMINEN KORONAKRIISIIN JÄLKEISIIN VAKAUTTAMIS- JA SOPEUTTAMISTOIMIIN: VEROJEN KOROTTAMINEN JA VÄHENNYSTEN KARSINTA (%).

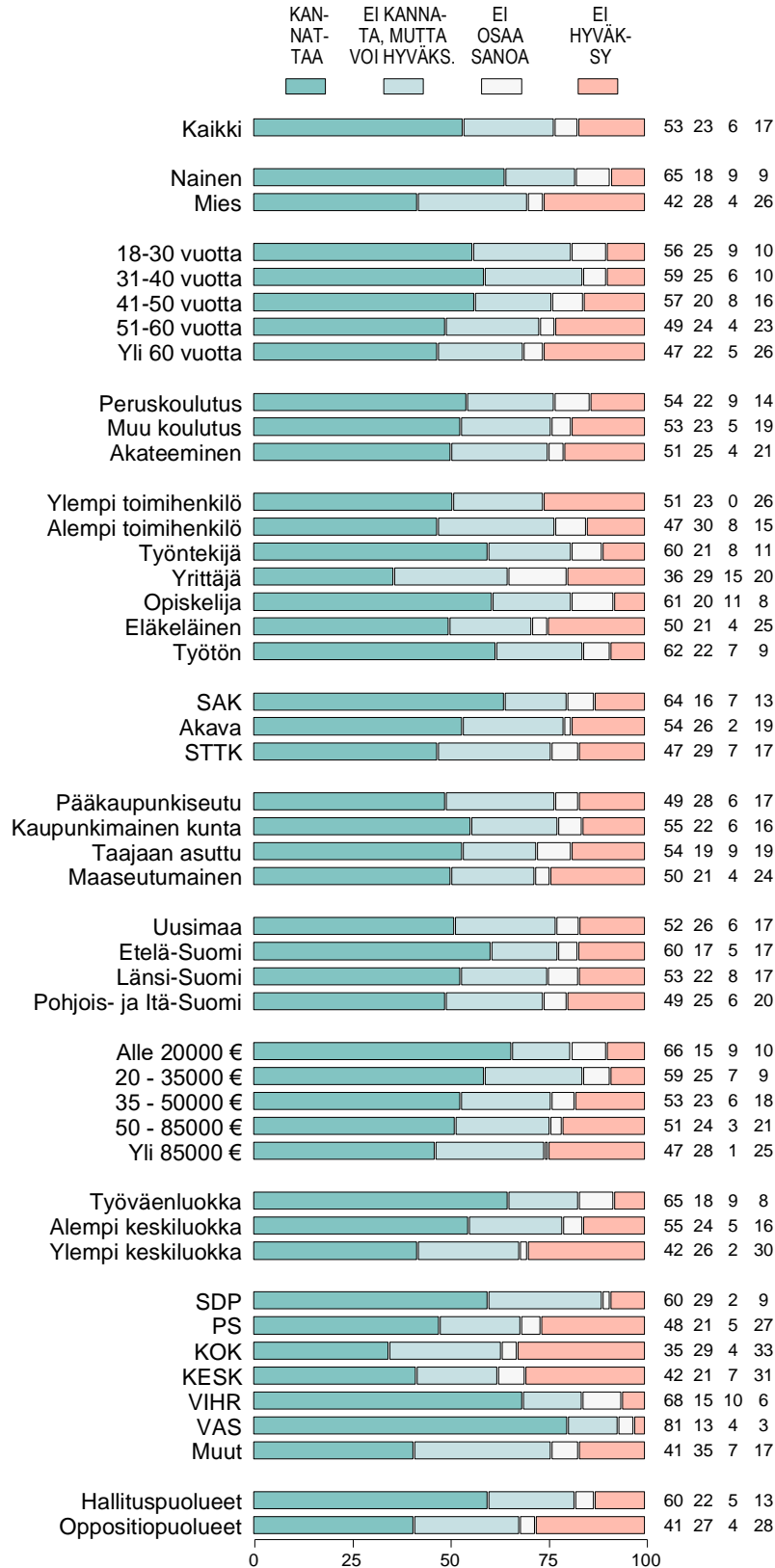

Kunnallisalan kehittämissäätiö 2020

Kuvio 5-7. SUHTAUTUMINEN KORONAKRIISIN JÄLKEISIIN VAKAUTTAMIS- JA SOPEUTTAMISTOIMIIN: JULKISEN OMAISUUDEN MYYMINEN (%).

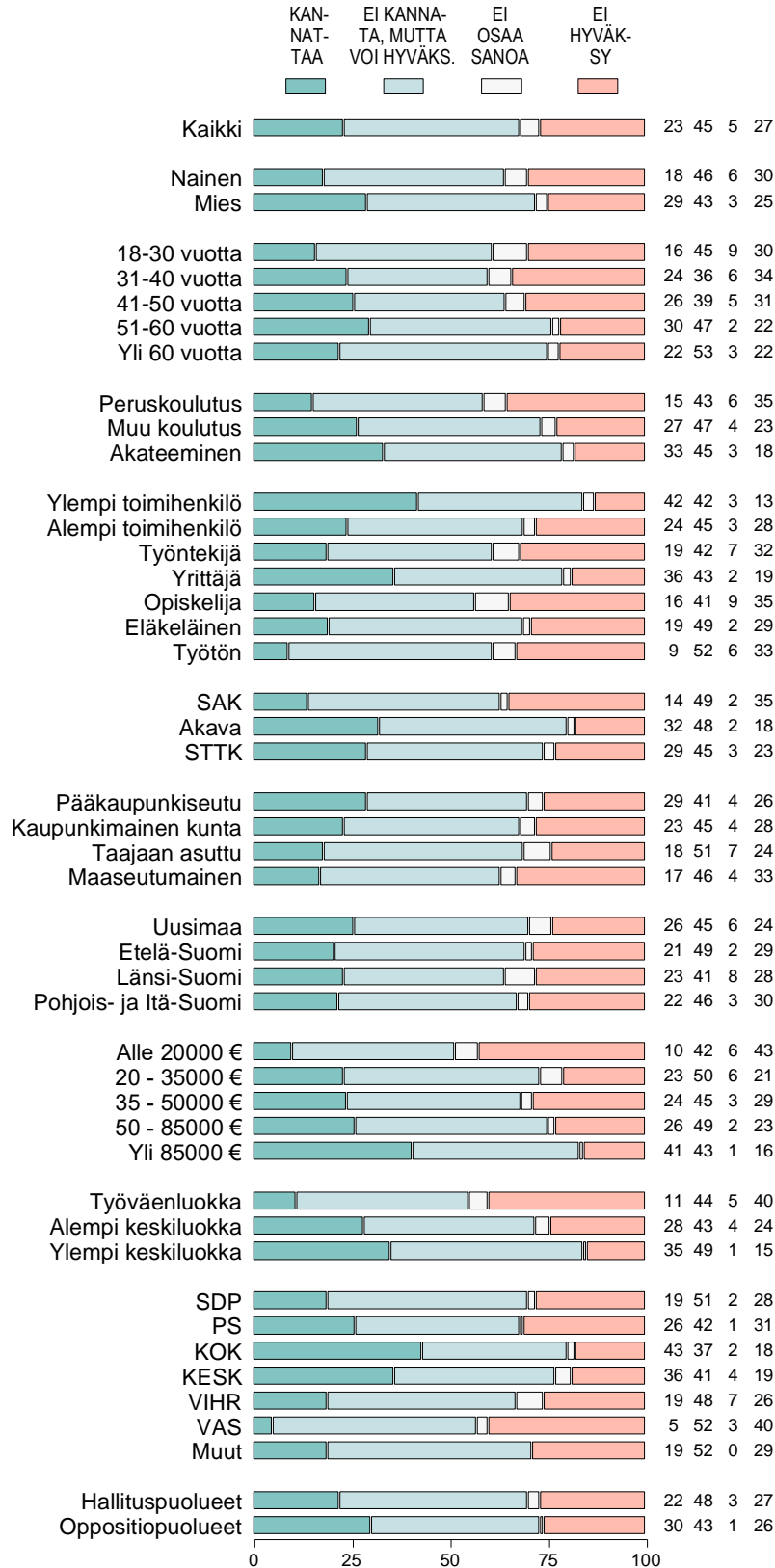

Kuvio 5-8. SUHTAUTUMINEN KORONAKRIISIN JÄLKEISIIN VAKAUTTAMIS- JA SOPEUTTAMISTOIMIIN: HÄVITTÄJÄHANKINTOJEN SIIRTO USEAMMAN VUODEN PÄÄHÄN AIEMMIN SUUNNITELLUSTA AIKATAULUSTA (%).

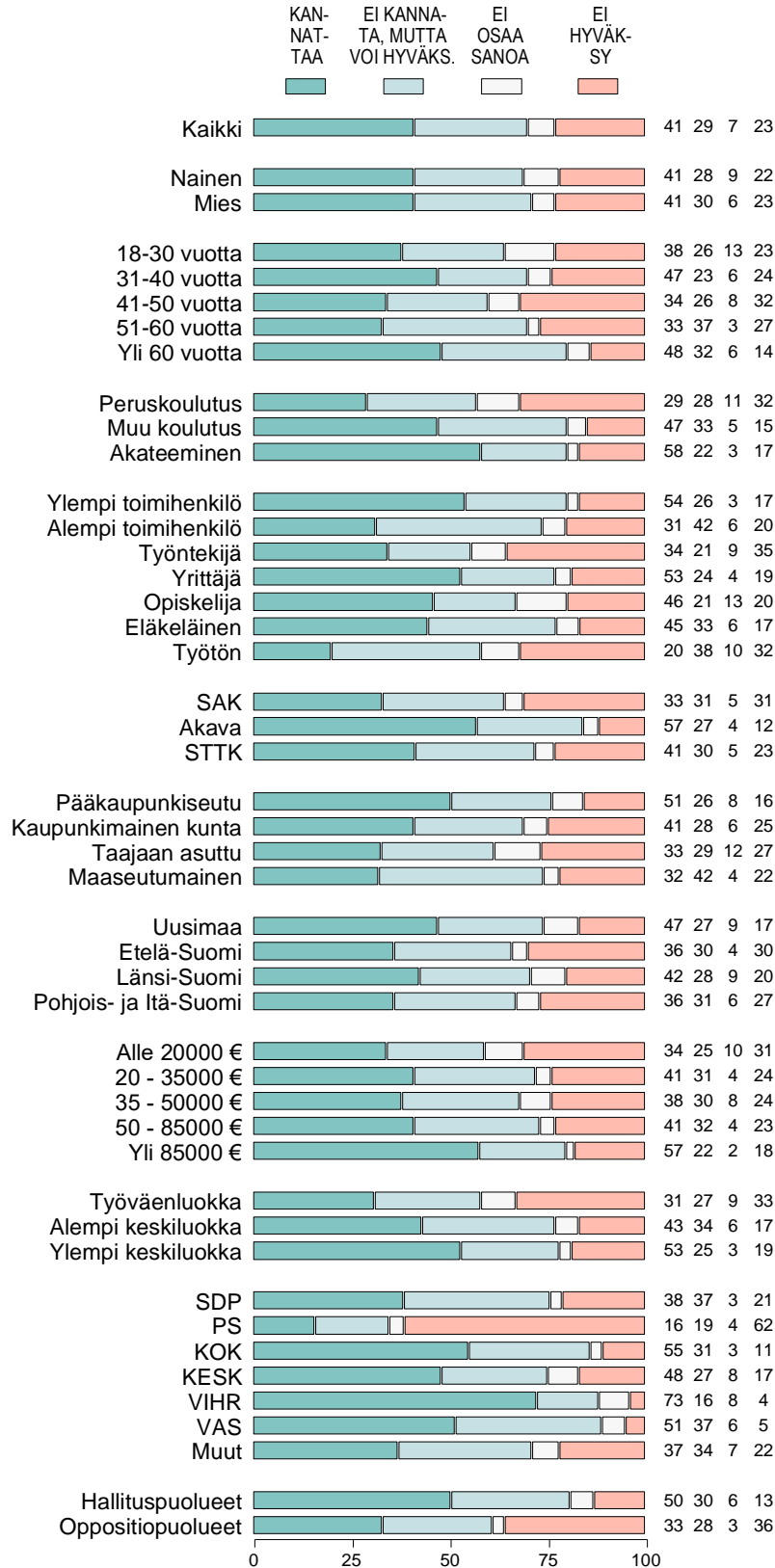
Kunnallisalan kehittämissäätiö 2020

Kuvio 5-9. SUHTAUTUMINEN KORONAKRIISIN JÄLKEISIIN VAKAUT-
TAMIS- JA SOPEUTTAMISTOIMIIN: JULKISTEN KÄYTTÖ- JA
PALVELUMAKSUJEN KOROTTAMINEN (%).

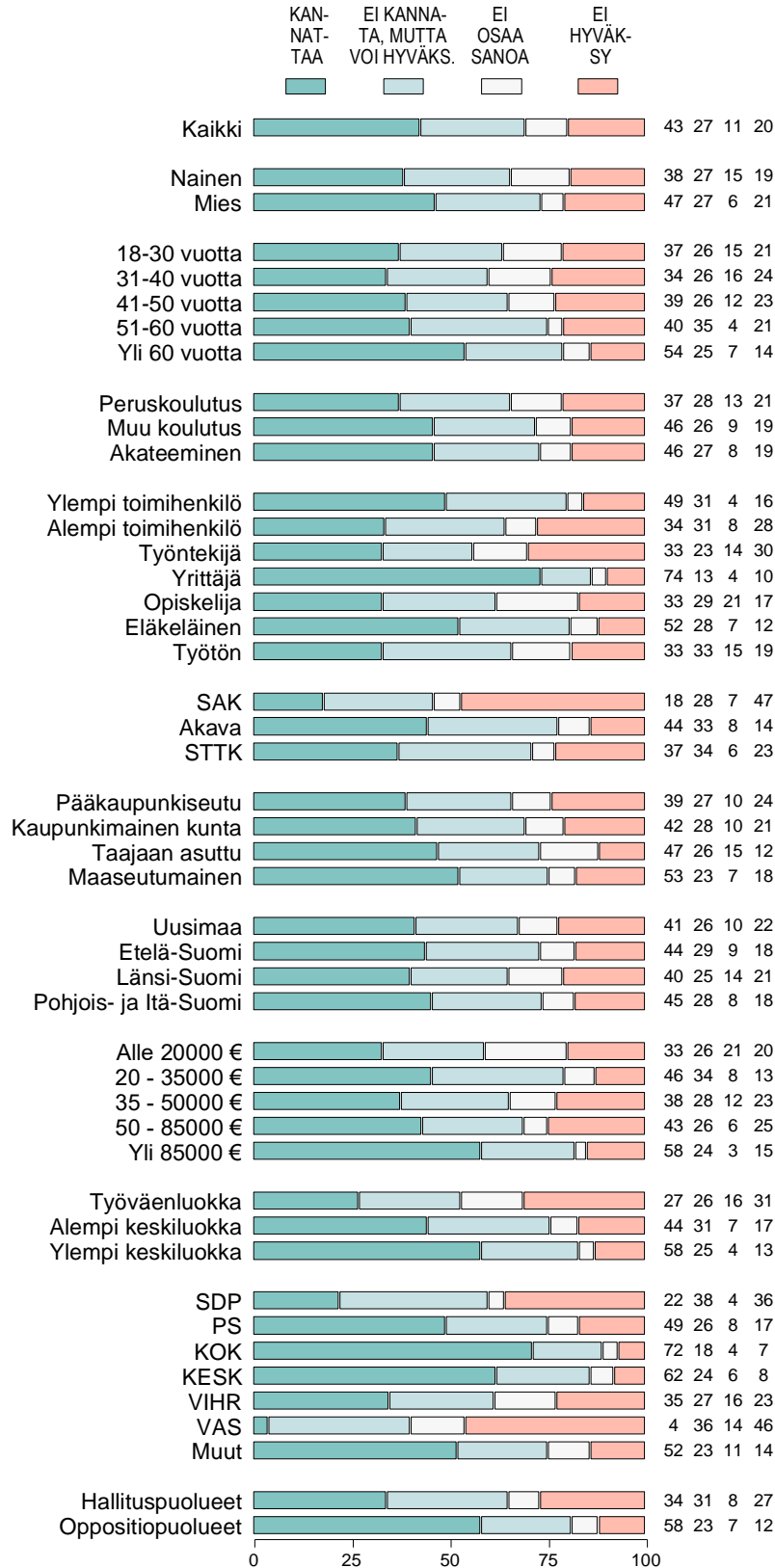
Kunnallisalan kehittämissäätiö 2020

Kuvio 5-10. SUHTAUTUMINEN KORONAKRIISIN JÄLKEISIIN VAKAUTTAMIS- JA SOPEUTTAMISTOIMIIN: TYÖPERÄISEN MAAHANMUUTON HELPOTTAMINEN (%).

Kunnallisalan kehittämissäätiö 2020

Kuvio 5-11. SUHTAUTUMINEN KORONAKRIISIN JÄLKEISIIN VAKAUTAMIS- JA SOPEUTTAMISTOIMIIN: PAIKALLISEN SOPIMISEN LISÄÄMINEN TYÖPAIKOILLA (palkat ja muut työehdot) (%).

Kunnallisalan kehittämissäätiö 2020

Kuvio 5-12. SUHTAUTUMINEN KORONAKRIISIN JÄLKEISIIN VAKAUTTAMIS- JA SOPEUTTAMISTOIMIIN: LAINANOTON LISÄÄMINEN ENTISESTÄÄN (%).

